

SAVSAD
Savunma ve Savaş Araştırmaları
Dergisi
The Journal of Defence and War
Studies

Ercan KOSTAK

Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Ankara, Türkiye.

Turkish Air Force, Ankara, Türkiye.

Geliş Tarihi/Received 07.03.2024
Kabul Tarihi/Accepted 22.11.2024
Yayın Tarihi/Publication 19.12.2024
Date

Sorumlu Yazar/Corresponding
author:

Ercan KOSTAK

E-mail: ekostak14@hotmail.com.tr

Atf: Kostak, E. (2024). Cumhuriyet döneminde Türk Kara Kuvvetlerinde yaşanan gelişmeler (1923-1960). *Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 34(2), 57-83.

Cite this article: Kostak, E. (2024). Developments in the Turkish Land Forces during the Republican period (1923-1960). *Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 34(2), 57-83.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Araştırma Makalesi
Research Article

DOI:
10.54078/savsad.1448760

Cumhuriyet Döneminde Türk Kara Kuvvetlerinde Yaşanan Gelişmeler (1923-1960)

Developments in the Turkish Land Forces During the Republican Period (1923-1960)

Öz

Kara ordusunda ıslahat hareketleri 1700'lerde topçu sınıfı ile başlamış, III. Selim döneminde Nizam-ı Cedid adında yeni bir ordu kurulmuş, ıslahat hareketleri hızlanmış, II. Mahmut döneminde Yeniçeri Ocağı tamamen kaldırılarak Asakir-i Mansuræ-i Muhammediye adıyla yeni bir ordu kurulmuş, bu ordu yeniden teşkilatlandırılmış, teçhizatlandırılmış ve eğitilmiştir. Sadece ordu teşkilatı değil ordunun merkez teşkilatı ve karargâh yapılanması da değiştirilmiştir. Almanya'dan kara ordusu için danışmanlar getirilip bazı ülkelere askerî öğrenciler gönderilmiştir. 1834 yılında ise Fransız Harp Okulu örneğine göre Kara Harp Okulu kurulmuştur. II. Abdülhamit döneminde gerçekleşen 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi'nde alınan yenilgi üzerine Almanya'dan yardım talebi sonucunda ordunun tamamen Alman ekolüne göre ıslah edilmesi sağlanmıştır. Almanya 1882 yılında Albay Kehler başkanlığında bir ıslahat heyeti göndermiş, bir yıl sonra da askerî okulların ıslahı için Von Der Goltz gelmiştir. Aynı dönemde kara ordusu mavzer tüfekleri ile donatılmıştır. Osmanlı ordusu, Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nda yenilgiler alarak toprak kaybetmiştir. Balkan Savaşı'nda alınan yenilgi üzerine İkinci Meşrutiyet döneminde Almanya'dan yeniden yardım istenmiş ve bu defa geniş bir heyet gönderilmiştir. Ancak bunlar ıslahat faaliyetlerini geliştiremeden Birinci Dünya Savaşı çıkmıştır. Osmanlı ordusu, Birinci Dünya Savaşı'nda birçok cephede savaşmış, Çanakkale deniz ve kara savaşlarında büyük başarılar kazanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu, savaşın sonunda ağır yükümlülükler taşıyan Mondros Mütarekesi'ni imzalamıştır. Kara Kuvvetleri, cumhuriyetin ilanının ardından yeniden teşkilatlanmıştır. Bu teşkilat, günümüzün Kara Kuvvetlerinin altyapısını oluşturmuştur. Kara Kuvvetlerinin silah ve malzeme ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla ikmal planları yürürlüğe girmiştir. 1939-1945 yılları arasında İkinci Dünya Savaşı yaşanmıştır. Türkiye, tarafların baskılarına rağmen denge siyaseti izleyerek savaşın dışında kalmayı başarmıştır. Savaşın

ardından Türkiye, Truman ve Marshall'ın katkılarıyla ABD'den askerî yardım almış, Kara Kuvvetlerine modern silah, malzeme ve teçhizat temin edilmiştir. 1949 yılında yürürlüğe giren Kuvvet Komutanlıkları Kanunu ile müstakil komutanlık olan Kara Kuvvetlerinin teşkilatı yeniden düzenlenerek, sınıfların tamamı hemen hemen NATO standartlarında yeni silah ve malzeme ile teçhiz edilmiştir. 1950-1960 yılları arası dönemde, Kara Kuvvetlerinin değişimine katkı sağlayan en önemli olay, Türkiye'nin NATO'ya girmesi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Askerî yardım, ordu, tank, top, zırhlı birlik.

JEL Kodu: Z00

ABSTRACT

Reform movements in the land army started with the artillery class in the 1700s and during the reign of III. Selim, a new army called Nizam-ı Cedid was established, reform movements accelerated and during the reign of II. Mahmud, the Janissary Corps was completely abolished and a new army was established under the name of Asakir-i Mansuræ-i Muhammediye and this army was reorganized, equipped and trained. Not only the army organization but also the central organization and headquarters structure of the army has been changed. Advisors for the land army were brought from Germany and military students were sent to some countries. In 1834, the Military Academy was established according to the example of the French Military Academy. Following the defeat in the 1877-78 Ottoman-Russian War during the reign of II. Abdulhamid, the army was completely reformed according to the German school, as a result of the request for help from Germany. Germany sent a reform committee under the chairmanship of Colonel Kehler in 1882 and a year later, Von Der Goltz came to reform the military schools. In the same period, the land army was equipped with Mauser rifles. The Ottoman army lost territory by suffering defeats in the Tripoli and Balkan Wars. Following the defeat in the Balkan War, Germany was asked for help again during the Second Constitutional Monarchy, and this time a large delegation was sent. However, before they could develop reform activities, the First World War broke out. The Ottoman army fought on many fronts in the First World War and achieved great success in the Çanakkale sea and land battles. At the end of the war, the Ottoman Empire signed the Armistice of Mudros, which carried heavy obligations. The Land Forces were reorganized after the proclamation of the Republic. This organization created the infrastructure of today's Land Forces. Supply plans have been put into effect in order to meet the weapons and material needs of the Land Forces. The Second World War took place between 1939 and 1945. Despite the pressures of the parties, Türkiye managed to stay out of the war by following a policy of balance. After the war, Turkey received military aid from the USA with the contributions of Truman and Marshall and modern weapons, materials and equipment were provided to the Land Forces. With the Law on Force Commands that came into force in 1949, the organization of the Land Forces, which was an independent command, was reorganized and almost all classes were equipped with new weapons and materials at NATO standards. The most important event that contributed to the change of the Land Forces in the period between 1950 and 1960 was Turkey's entry into NATO.

Article Keywords: Military aid, army, tank, artillery, armoured unit

JEL Code: Z00

Giriş

Kara ordusunda ıslahat hareketleri 1700'lerde topçu sınıfı ile başlamış, padişah III. Selim döneminde (1789-1807) Batı orduları örnek alınarak askerî alanda, devlet teşkilatı ve idare sisteminde yapılan ve yapılması planlanan yenilikler için Nizam-ı Cedit (Yeni Düzen) tabiri kullanılmıştır. Bu dönemde III. Selim, mevcut ocakların ıslahını yaptırmış, çağın şartlarına uygun eğitim veren Nizam-ı Cedit ordusunun 1792 yılında kurulmasını sağlamıştır. Ordunun finansmanına yönelik İrad-ı Cedit'i teşkil etmiş ve mirî araziden elde edilen gelirin çoğunluğunu buraya transfer etmiştir. Ayrıca, Osmanlı ordusuna istihkam ve topçu subayı yetiştirmek amacıyla Mühendishane-i Berri-i Hümayun 1795 yılında hizmete başlamıştır (Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 67).

Ardından II. Mahmud döneminde (1808-1839) Yeniçeri Ocağı'nın 1826 yılında silah zoruyla ortadan kaldırılması sonrasında Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu kurulmuştur (Okumuş, 2002, s. 648). Bu ordu yeniden teşkilatlandırılmış, teçhizatlandırılmış ve eğitilmiştir. Sadece ordu teşkilatı değil ordunun merkez teşkilatı ve karargâh yapılanması da değiştirilmiştir. Bu dönemde Almanya'dan kara ordusu için danışmanlar getirilip bazı ülkelere askerî öğrenciler gönderilmiştir. Bunun yanı sıra, Mekteb-i Harbiye-i Şahane (Kara Harp Okulu) 1834 yılında faaliyete geçirilmiştir (Aydın, 1994, s. 4; Gülen, 2001, s. 65).

II. Abdülhamid döneminde (1876-1909) 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi'nde alınan yenilgi üzerine Almanya'dan yardım talep edilmiş ve neticesinde ordu tamamen Alman ekolüne göre ıslah edilmiştir. Almanya, 1882 yılında Albay Kehler başkanlığında bir ıslahat heyeti göndermiş, bir yıl sonrasında da askerî okulların ıslahı için Vor Der Goltz gelmiştir (Türkmen, 2016, s. 938; Türk Askerî Kültürü (Ed. A. Sefa Özkaya), 2019, s. 730). Bu dönemde Osmanlı ordusunda görevli piyade askerleri, Alman askerlerinin de kullandığı Mavzer (Mauser) tüfekleri ile donatılmıştır. 1883-1896 yılları arası dönemde Almanya ile silah ticaretinin başrolünde: Alman fabrikalarından tüfek ve fişek sağlayan Mauser ve Ludwig Loewe; top ile barut sağlayan Krupp; donanmaya torpido sağlayan Schichau firması ile Deutsche Bank, Von Der Goltz ve Alman askerî heyeti vardır (Beşirli, 2004, s. 127-131).

Osmanlı ordusu, Trablusgarp Savaşı ve Balkan Savaşları'na katılarak yenilgiler almış, söz konusu savaşlar sonucunda güç ve toprak kaybı yaşanmıştır (Türk Savaş Tarihi, 3. Kitap, s. 217-227). Mağlubiyetin nedenleri ise; savaşların öncesinde seferberliğin yeterli olacak şekilde yapılmaması, teşkilatın ve hazırlıkların yetersizliği, ordunun komuta heyetinde şiddetlenen siyasi çatışma ve anlaşmazlıklar olarak gösterilmiştir (Paşa, 2003, s. 154; Türk Askerî Kültürü (Ed. A. Sefa Özkaya), 2019, s. 732).

Ardından İtilaf Devletleri ile gerçekleştirilen görüşmelerden sonuç alınamaması ve Enver Paşa'nın Almanya'yı desteklemesi neticesinde Türkiye-Almanya ittifakı 2 Ağustos 1914 tarihinde imzalanmış, 3 Ağustos'tan başlayarak seferberlik ilan edilmiş ve Osmanlı İmparatorluğu İttifak Devletleri'nin tarafında Birinci Dünya Savaşı'na girmiştir (Danişmend, 1972, s. 413).

Osmanlı ordusu, Birinci Dünya Savaşı boyunca farklı cephelerde savaşmış (Türk Askerî Kültürü (Ed. A. Sefa Özkaya), 2019, s. 734), Çanakkale deniz ve kara savaşlarında büyük başarılar kazanarak savaşın seyrine etki etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu, savaş sürerken eksiklerini gidermeye yönelik Almanya'dan askerî yardım temin etmiştir. Bunlardan bazıları: top, tüfek ve mermi olmuştur (Yılmaz, 1993, s. 308).

Savaşın sonunda Almanya, Avusturya-Macaristan dağılmış; Rusya yenilmiş, topraklarında kurulan ülkeler dünyada yeni bir düzen meydana getirmişlerdir. Müteakiben Osmanlı İmparatorluğu ağır yükümlülükler taşıyan Mondros Mütarekesi'ni 30 Ekim 1918 tarihinde imzalamış ve mütareke dönemine geçiş yaşanmıştır (Aybars, 1990, s. 105-108). Bu dönemde İngiltere tarafından, Osmanlı ordusunun terhis edilmesi ve silahlarının toplanmasına yönelik baskı yapılmıştır. Mütareke hükümlerinin uygulanması ile ordular kaldırılmış, silah ve mühimmatın bir bölümü İtilaf Devletleri'ne verilmiş, erlerin terhisi yapılmış ve müfettişlikler hayata geçirilmiştir (Türk İstiklal Harbi I, Mondros Mütarekesi ve Tatbikati, 1962, s. 177-179).

Kurtuluş Savaşı periyodunda Türk askerleri Almanya'dan alınan ağır ve hafif makineli tüfekleri, süngüleri, fişekleri, kapsülleri ve diğer savaşa yönelik malzemeleri kullanmışlardır (Tutsak, 2014, s. 257). Kara Kuvvetlerinde, İstiklal Savaşı boyunca teşkilat değişiklikleri yaşanmış, Mustafa Kemal Paşa çok zayıf durumda olan orduyu 1920 yılından itibaren düzenli orduya dönüştürmüş ve Batı Cephesi Komutanlığı oluşturulmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde teşkil edilen düzenli ordu ile I. ve II. İnönü Muharebeleri (Türk Savaş Tarihi, 4. Kitap, s. 158-169), Sakarya ve Başkomutanlık Meydan Muharebeleri kazanılmıştır (Türk Askerî Kültürü (Ed. A. Sefa Özkaya), 2019, s. 748).

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türk Kara Kuvvetleri

Türk Kara Kuvvetleri, cumhuriyetin ilanının ardından üç ordu müfettişliği ile ikişer tümenli dokuz kolordu ve üç süvari tümeni olacak şekilde yeniden teşkilatlandırılmıştır. Bu teşkilat, günümüzün Kara Kuvvetlerinin altyapısını oluşturmuştur (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, 1998, s. 59; Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Ordusu ve Millî Savunma, 2023, s. 152). 2'nci, 3'üncü, 4'üncü kolorduların bağlı olduğu 1'inci Ordu Müfettişliği'nin Karargâhı Ankara'da konuşlanmıştır (Kanat & Oğuş, 1996, s. 281). Ardından ordunun Karargâhı İstanbul'daki Meclis-i Mebusan binasına taşınmıştır. Kazım Karabekir, 1924 yılında 1'inci Ordu Müfettişi ünvanını almıştır (1'inci Ordu Komutanlığı Tarihçesi, 2009, s. 13). 1'inci, 5'inci ve 6'ncı kolorduların bağlantısının yapıldığı 2'nci Ordu Müfettişliği'nin Karargâhı Konya'da konuşlanmıştır (Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Ordusu ve Millî Savunma, 2023, s. 153; Terzioğlu, 1965, s. 72). 7'nci, 8'inci ve 9'uncu kolorduların bağlandığı 3'üncü Ordu Müfettişliği'nin Karargâhı ise Erzincan'da konuşlanmıştır (Kanat & Oğuş, 1996, s. 282). İlaveten, Kars, Kırklareli, Çatalca, Erzurum, İzmir, İstanbul ve Çanakkale Boğazları Müstahkem Mevkileri bulunmaktadır (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, 1982, s. 49; Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Ordusu ve Millî Savunma, 2023, s. 153, 159).

Bu dönemde Türk ordusunun silah ve malzeme ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla orta ve uzun vadeli ikmal planları hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda, 19 Kasım 1925 tarihli ve

664 Sayılı Müdafaa-i Millîye Vekaleti'nce Yüz Elli Milyon Liralık Taahhüd İcrası Hakkında Kanun doğrultusunda Birinci İkmal Planı yürürlüğe girmiştir (Resmî Gazete, Sayı: 228, 25.11.1925). Bu Kanun'a göre, yüz elli milyon liralık olağanüstü ödenek ayrılmıştır. Söz konusu ödenek, 1925 yılı bütçesinde gider hanesinin yaklaşık %75'ini kapsamıştır (Tekeli & İlkin, 2013, s. 77-78). Böylece Kara Kuvvetlerinin gücü artmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) motorize duruma getirilmesine ilişkin verdiği direktif gereğince 1928 yılında Fransa'dan Renault FT-17 tankı alınarak tankçılık eğitimi amacıyla Piyade Atış Okuluna (Maltepe/İstanbul) teslim edilmiştir (Akkaya, 2006, s. 102-103). Türk Kara Kuvvetleri hizmetine verilen Renault tankları, zırhlı birliklerin kurulması için önemli bir adım teşkil etmiştir. Tank birliği, 1934 yılında Lüleburgaz'da kurularak zırhlı birliklerin omurgasını meydana getirmiş, içinde bulunan tank taburu 1937 yılında zırhlı tugay şeklinde teşkilatlandırılmıştır (Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Ordusu ve Millî Savunma, 2023, s. 160; Kanat & Oğuş, 1996, s. 282). Böylece Kara Kuvvetlerine mekanize ve yüksek hareket yeteneği kazandırılmıştır.

1930-1939 Yılları Arası Dönemde Türk Kara Kuvvetleri

Modern uçaksavar silahlarının Kara Kuvvetlerine ilk defa girişi 1931-1932'lerde olmuştur. Bu silahlar Ankara'da yapılan Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Dönümü törenlerinde kullanılmasının akabinde halkın beğenisini kazanmıştır. Bu periyotta uçaksavar taburları Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul ve Kütahya gibi merkezlere görevlendirilmiştir. Bahse konu uçaksavar taburları üç batarya ile oluşturulmuştur. Bataryalar, İngiliz Wickers Amstrong tipinde toplarla donatılmıştır. Toplar ile kara, hava, zırhlı ve deniz hedeflerine de atış yapabilme kabiliyeti kazanılması neticesinde Kara Kuvvetleri güçlenmeye devam etmiştir (Erendil, 1988, s. 141).

Eğitim alanında Kara Kuvvetlerine subay yetiştirmek amacıyla Kara Harp Okulu, Lozan Antlaşması'nın akabinde İstanbul'da yeniden eğitime başlamış, 1 Ağustos 1931 tarihinde taburdan alay seviyesine ve Nisan 1947'de tümen seviyesine çıkarılmıştır. Okul eğitimini 25 Eylül 1936 tarihinden itibaren Ankara'da sürdürmüştür (Kara Harp Okulu Tarihçesi, 1973, s. 11-34).

1930'lu yıllarda İkmal planlarının uygulanması devam etmiş, bu kapsamda İkinci İkmal Planı doğrultusunda, ordunun geliştirilmesi amacıyla toplam 70.000.000 lira tutarında ödenek tahsis edilmiştir. 1934 tarihli ve 2425 Sayılı Millî Müdafaa Vekaleti'nce 49.500.000 Liralık Taahhüdât İcrası Hakkında Kanun ile olağanüstü ödenek tahsis edilmiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 27.05.1934). Bu plan gereğince 1934 yılında dört piyade tümeni bağlı olan kolordu yetkisine sahip İstanbul Komutanlığının hizmete girmesi sağlanmıştır (Terzioğlu, 1965, s. 73).

Ardından Üçüncü İkmal Planı'nın uygulanması amacıyla, 26 Mayıs 1936 tarihli ve 2980 Sayılı Millî Müdafaa Vekaleti'nce 67.000.000 liralık Taahhüde Girişilmesi Hakkında Kanun ile ödenek tahsisi yapılmıştır (Resmî Gazete, S. 3313, 26.05.1936). Kanun ile, ordunun ihtiyacı için top ve malzeme temini yapılması, Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğü tarafından kullanılması için yıllık ödenecek miktarın yedi buçuk milyon lirayı aşmaması ve 1949 yılının sonuna kadar ödeme yapılması maksadıyla altmış yedi milyon liralık taahhüde girme mesuliyeti Millî Müdafaa Vekili'ne verilmiştir. Üçüncü İkmal Planı'nda,

topçu birliklerinin modernize edilmesine öncelik verilmiştir (Çetin, 2014, s. 39).

Bu dönemde Krop Fabrikası'ndan alınamayan 10,5 cm.lik hafif sahra obüslerinin Rheinmetall Fabrikası'ndan pazarlık yöntemi kullanılarak satın alınmasına karar verilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Arşivi (BCA), Fon: 30.18.1.2/Kutu: 70. Gömlek: 96. Sıra No: 1). Ayrıca, Rheinmetall Fabrikası'na sipariş edilen 28/45, 10,5 ve 3,7'lik toplar için kullanılacak optik ve muhabere malzemelerinin pazarlık usulü ile temin edilmesine karar verilmiştir (BCA, 30.18.1.2/71.3.4).

1937 yılında icra edilen Trakya ve Ege Manevraları ile bilhassa İstiklal Savaşı'nda kazanılan tecrübeler göz önüne alınarak doğru ve yeterli olmadığına kanaat getirilen taarruz ve savunma planları değerlendirilmiştir. Bu manevralarda bir saldırı ile karşılaşılması durumunda yaşanacak zorluklar arazide gerçekleştirilen uygulamalı eğitimler vasıtasıyla görülmüş ve alınması gereken tedbirler ilerleyen zamanlarda icra edilen manevra ve tatbikatlarda denenmiştir (Kostak, 2016, s. 226).

1930'lu yılların sonlarında savaş çıkması ihtimalinin güçlenmesi üzerine Üçüncü İkmal Planı dondurularak 28 Mayıs 1938 tarihli ve 3395 Sayılı Millî Müdafaa İhtiyaçları İçin 125,5 Milyon Liraya Kadar Taahhüde Girişilmesi Hakkında Kanun doğrultusunda ordunun gücünün artırılmasına yönelik 1938-1948 yılları arası dönemi içeren Dördüncü İkmal Planı'nın yürürlüğe konması amacıyla ödenek tahsisi yapılmıştır (Resmî Gazete, S. 3919, 28.05.1938). TSK'nin, bilhassa da Kara Kuvvetlerinin güçlendirilmesi için 1938 ve 1939 mali yılı bütçelerinden Millî Müdafaa Vekâleti'ne ek ödenek tahsisi gerçekleştirilmiştir.

Savaş ihtimali doğrultusunda 1938 yılında tahkimat faaliyetleri hızlandırılarak Erzurum, Çanakkale, Gelibolu ve Hadımköy'de istihkâm inşaat taburları kurulmuştur (İstihkâm Sınıfının Tarihçesi, 2005, s. 416). İkinci Dünya Savaşı öncesinde, Dördüncü İkmal Planı'na göre on beş kolordu ve bir zırhlı tugay öngörülmüştür. Barış konusunda yirmi iki piyade tümeni, üç süvari tümeni, sekiz bağımsız tugay ve bir zırhlı tugay bulunmaktadır (Erendor, 2015, s. 363). Savaşa hazır olmak için Kara Kuvvetlerinin kırk bir tümeden teşekkül etmesi, olağanüstü tedbirler alınması durumunda ise elli tümene kadar çıkarılması planlanmıştır (Cebecioğlu, 1998, s. 335). Savaş başladığında Kara Kuvvetleri elli tümene çıkarılmış ve bir buçuk milyon askerden meydana gelmiştir (Uçarol, 1998, s. 524-525).

Türk ordusu, İkinci Dünya Savaşı öncesinde nitelik ve nicelik yönünden Birinci Dünya Savaşı'ndaki orduların standardına kıyasla bir parça iyi durumdadır. Hâlihazırda envantere Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nda kullanılmış silahlar muhafaza edilmektedir (Cebecioğlu, 1998, s. 370). Türk Kara Kuvvetleri, savaşın başlarında ağırlıkla Alman menşeli silahları envanterinde tutmakta olup oldukça zayıf bir hâdedir (Cebecioğlu, 1998, s. 332-333).

Türkiye, ordunun eksikliklerini savaş öncesinde millî kaynakları ve ittifak anlaşması ile İngiltere ve Fransa'dan aldığı yardımlarla tamamlamaya çalışmıştır. Ancak, müttefiklerin envanter dışı bıraktığı silah ve malzemelerle tesis edilmiş birlikler, muharebe ve teknik güç açısından istenilen seviyeye çıkarılamamıştır. Zorunlu askerlik nedeniyle eğitim kısıtlı olduğundan, modern silahların kullanılması, operasyonlarda sorumluluk alınması

konularında başarılı olunması oldukça zor olmuştur. Askere çağrılan yetenekli yükümlülerin çoğunluğu Deniz, Hava ve Jandarma Kuvvetleri bünyesine katılmış, geriye kalanların Kara Kuvvetlerine verilmesi neticesinde, elektronik iletişim donanımlarını, tankları ve kamyonları kullanılabilecek insanların eğitilmesinde sıkıntılar yaşanmıştır (McGhee, 1992, s. 91-92).

İkinci Dünya Savaşı Döneminde (1939-1945) Türk Kara Kuvvetleri

Bu dönemde bünyesinde T-26 tankları olan tank taburunun tank alayına dönüştürülmesi amacıyla, 1939 yılında yüz Renault tankı Fransa'dan, on altı Vickers tankı İngiltere'den tedarik edilerek SSCB'den getirilen tanklarla birlikte Zırhlı Alay olarak adlandırılmıştır. Almanya'dan 1943 yılında zırhlı araçlar satın alınarak zırhlı birliklerin güçlenmesi sağlanmış ve bu yapıda 1947 yılına kadar değişiklik olmamıştır (Cumhuriyetin 50'inci Yıl Dönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri, 1973, s. 90).

Adana Görüşmeleri esnasında 5 Şubat 1943 tarihinde Türkiye tarafından, zırhlı tümen ve tugayların ihtiyacı için İngiltere'den istenen kundağı motorlu toplardan (İngiltere'de Bişop denmektedir.) on ikisinin Mısır'da bulunduğu bildirilmiş ve sonrasında Ankara'ya nakilleri yapılmıştır. Genelkurmay Başkanlığınca, Millî Müdafaa Vekâleti, Nakliye Müfettişliği ve Topçu Müfettişliği'ne toplara ilişkin yerine getirilecek işlem adımları bildirilmiştir. Bu minvalde, Ankara'da konuşlu bulunan tank talimğâhı içerisinde bir topçu taburunun açılarak personeline eğitim verilmesi planlamaya alınmıştır. Eğitimler sırasında aksaklık çıkmaması amacıyla tank talimğâhının yakınında personelin iskân edilmesi ve kullanılacak malzemelerin depolanması konularında tedbir alınması istenmiştir (MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi (İDH) Klasörü, Kutu: 6. Gömlek: 074.Belge No: 1).

Türk ordusunda gelinen durumda üç ayrı savaşta kullanılmış farklı cinslerde yüz on dört top bulunmaktadır. Bu sebeple topların yenilenerek, cinsleri ile miktarlarının azaltılmasına gidilmiştir. Buna yönelik olarak Kara Kuvvetlerinin topçu sınıfına: Rheinmetall, Skoda, Bofors ve Krupp topları dâhil edilmiştir (Cebecioğlu, 1998, s. 331).

Mihver devletler tarafından, Balkanlar'ın tehdit edildiği 1941 yılında on beş seferi kolordu bağlısı kırk bir piyade tümeni, üç süvari tümeni, üç bağımsız tugay, bağımsız alaylar ve müstahkem mevkiiler Türkiye'nin savunmasına yönelik gücü oluşturmuşlardır. Ordunun bu güce ulaşmasında 8 Ocak 1940 tarihinde Fransa ve İngiltere ile yapılan ittifak anlaşması önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda Türk Kara Kuvvetleri harp silah ve malzemelerinden istifade etmiş, tank, tanksavar, top ve uçaksavar silahları envantere katılmıştır (Erendil, 1988, s. 138).

Savaş uçaksavar topçusunun önemini artırmıştır. Türkiye'nin savaşın hemen başlarında İngiltere ve Fransa gibi Batılı ülkelerle yakın ilişkiler içine girmesi Türk Kara Kuvvetlerinin bu ülkeler tarafından güçlendirilmesinin önünü açmıştır. Bu minvalde 40 mm.lik yüz altmış iki ve 94 mm.lik altmış sekiz uçaksavar topu dinleme aletleri ile birlikte envantere dâhil edilmiştir. Uçaksavar topları, 9.4/52 ve 2.5 cm.lik çakılı ve çekili tipleriyle Fransa'dan temin edilmiştir. Uçaksavar birliklerinde, 1941-1942 yıllarında 40 mm.lik toplar, dört namlulu 12.20 mm.lik taretler ve tek namlulu makineli tüfekler hizmete girmiştir. Kolordu ve tümenlerin hafif uçaksavar taburlarında 12.7 mm.lik ve 40 mm.lik

silahlar bulunmaktadır (Erendil, 1988, s. 142).

Radarın bulunması, uçaksavar topçuluğunda devrim niteliğinde olmuştur. Elektromanyetik dalgaların hedefe çarparak geri dönmesi kuralı ile çalışan sistemler, zaman içerisinde uçaksavar topçusunun işini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, 1940 yılında Metris/İstanbul'da konuşlu topçu atış okulunda ilk defa uçaksavar kursu başlatılmış ve İngiltere'li öğretmenler tarafından eğitim verilmiştir (Erendil, 1988, s. 142).

İkinci Dünya Savaşı'nda kara savaşları; planlama, yığınak, operasyon, toparlanma, yeniden mevzilenme ve tekrar operasyon aşamalarında gerçekleştirilmiştir. Bu savaşlar, demiryolları ve buharlı gemilerin kullanımı ile gittikçe büyüyen ordular arasında yapılmış, içten patlamalı motorun kullanılmasıyla hareket imkânları önemli oranda artmış, haberleşme sistemleri koordinasyon olanaklarını güçlendirmiş ve ateş gücü birliklerin çok geniş alanlara yayılmasını sağlamıştır. Piyade ve topçu orduları gelişmiştir. Zırhlı birlikler ve havacılığın eklenmesi mevzi muharebelerini azaltmıştır. Zırhlı-motorize birliklerin uçaklarla birlikte kullanımı kara-hava muharebesini geliştirmiştir. Motorlar ve mekanizasyon savaşları daha geniş alanlara yaymıştır (Akad, 2011, s. 125-126).

Diğer yandan hava unsurları ise savaş alanlarını üç boyutluya dönüştürmüştür. Savaşta helikopterlerin hizmete girmeye başlaması kara savaşlarının hava boyutunu geliştirmiştir. Öncesinde süvarinin iki boyutlu olarak gerçekleştirdiği derinlemesine manevralar üç boyutlu olarak yapılmış, kara havacılığı Kara Kuvvetlerinin önemli bir parçası hâlini almıştır. Savaşın hareketliliğinin artması önce topçu ve istihkâmcıları, ardından tanksavar ve uçaksavarları motorlu araçlara yüklemiş, tankların piyade desteği olmaksızın etkisinin azalması üzerine zırhlı muharebe araçları ve zırhlı personel taşıyıcılardan meydana gelen geniş yapıda araç ailesi oluşturulmuştur. Bu platformlara elektronik savaş, muhabere, komuta, keşif, ikmal, kurtarma ve diğer zırhlı araçlar ilave edilmiştir. Ağır paletli araçların yanı sıra daha hızlı hafif zırhlı tekerlekli araçlar savaş alanında yerini almıştır. Ayrıca, kara havacılığın genel maksat, elektronik, kargo, keşif ve hücum gibi helikopterleri ile hafif uçakları savaşa dahil olmuştur (Akad, 2011, s. 126-127).

Savaş devam ederken Türkiye ile Almanya arasında 31 Aralık 1942 tarihinde harp malzemesi tedarik etmek maksadıyla yüz milyon mark tutarında kredi anlaşması imzalanmıştır. Bahse konu anlaşma gereğince konsorsiyumda yer alan firmalar ile yapılan anlaşmalar doğrultusunda Türk ordusuna çeşitli tipte ve miktarlarda silah ve mühimmat verilmiş olup, çoğunluğunu 4 Mayıs 1944 tarihine kadar teslim edilen tank, tanksavar silahı, ağır makineli tüfek ve mühimmatlar oluşturmuştur (Yüksel, 2022, s. 22).

1943 yılında ABD ve İngiltere'den alınan malzemeler yardımıyla iki zırhlı tugay Selimiye/İstanbul ve Niğde'de faaliyete geçirilmiştir. Aynı yıl içerisinde Almanya'dan yetmiş beş Mark III ve IV tipinde tank tedariki yapılmıştır. 24 Şubat 1943 tarihinde ise İngiltere'den yüz iki Valentine ve ABD'den kırk dokuz Stuart tankı temin edilmiş ve 1'inci Ordu Komutanlığı envanterine dâhil olmuştur. Mayıs 1943 ayının sonunda tank sayısı iki yüz altmış ikiye yükselmiştir (Cebecioğlu, 1998, s. 356-358; Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 86). Böylelikle envanterde Alman ve Fransız tankları; Amerikan Sherman ve Stuart tankları; İngiliz Valentine tankı; İngiliz Bren kariyerleri (zırhlı

araç), Bishop kundağı motorlu toplar ve Scout zırhlı otomobilleri bulunmaktadır (Gürkan, 1967, s. 87).

Türkiye, 1943 Adana Görüşmeleri'nde dokuz yüz yetmiş sekiz 40 mm.lik ve dört yüz yirmi üç 9,4 mm.lik top talebinde bulunmuş, iki yüz yirmi top alabilmiştir. Türkiye tarafından, bölge savunmasına yönelik birçok topçu silahı istenmiş, oldukça az sayıda topçu silahı teslim edilmiştir (ATASE Arşivi, İDH, 2.015.4).

Ankara'da zırhlı birliklerdeki personelin eğitilmesi maksadıyla 1942 yılında kurulan tank talimgâhı 23 Eylül 1943 tarihinde Tank Okulu'na dönüştürülmüştür. Kaynağını ise o tarihe kadar zırhlı ve motorlu birliklerde çalışan topçu, piyade ve süvari sınıflarından alınan subaylar oluşturmuştur. Teşkilatın genişlemesi neticesinde tank sınıfına ihtiyaç duyulmuş, tank subayları 1944 yılından itibaren Harp Okulundan ayrılarak Tank Okulunda yetiştirilmiştir. Astsubaylar da Tank Okulundan yetişmiştir. Tank Okulu, 1944 yılında Zırhlı Birlikler Okulu'na dönüştürülmüştür (Cumhuriyetin 50'inci Yıl Dönümünde, 1973, s. 91).

Savaş sürerken Türkiye'de ikamet edecek İngiltere'ye ait birliklerin yakıt ihtiyacının sağlanmasına yönelik 8 Kasım 1943 tarihinde Hariciye Vekâleti'nin onayı ile yakıt tankı ve tesislerinin inşasına karar verilmiştir (ATASE Arşivi, İDH, 2.089.1). Diğer taraftan, ordunun telsiz ihtiyacının karşılanması amacıyla 26 Temmuz 1943 tarihinde Macaristan'ın Kain Standart Elektronik Anonim Şirketinden temini yapılacak olan yetmiş telsiz ile yedek teçhizatının, masrafının Türkiye-Macaristan tediye (Gerçekleşen bir borcu parayla ödeme.) anlaşması doğrultusunda kliring (Ülkeler arasında gerçekleştirilen alım satım işlemlerinin mal ile yapılması.) yöntemiyle ödenmesine karar verilmiştir (BCA, 30.18.1.2/102.57.11).

İngiltere, savaş yıllarında Türkiye'nin kendi yanında yerini alması için Türk ordusunun modernizasyonuna yönelik yardımlar gerçekleştirmiştir. İngiltere, Türkiye'nin silah ve malzeme taleplerini 1938 yılında karşılamaya başlamış ve 1943 Adana Görüşmeleri yardımları hızlandırmıştır. 17 Nisan 1943 tarihinde Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ile İngiliz General Wilson arasında yapılan müzakerede, 1943 yılı içinde on iki uçaksavar topunun ve 16 Eylül 1944 tarihine kadar elli tanksavar topunun tesliminin yapılacağı ifade edilmiştir (Özlü, 2006, s. 178).

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kazım Orbay'ın 28 Şubat 1944 tarihinde İngiliz mareşaline gönderdiği yazının içeriği incelendiğinde: 24 Ocak 1944 tarihi itibarıyla ulaşan mektubun cevabı olarak tereddüt teşkil eden hususlara yönelik ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bu minvalde, Türk ordusunda belirlenen yüzde nispetinde ihtiyat silah ile malzemenin değerlendirmeye alınması, uçak ve tank gibi silahların da teşkilata dâhil edilmesi, Türkiye'nin harekâta devamının sağlanması için bilahare ulaştırılacak teçhizatın ayrı bir sorun sahası hâlinde analiz edilmesine ihtiyaç olduğu kıymetlendirilmiştir. Oluşturulan çizelgenin savaşın ilk günlerine yönelik mecburi gereksinimleri içerdiği, ana ve kısa listenin bir bütünü meydana getirdiği, ayrı sorunları teşkil etmediği anlatılmıştır. Şerman tanklarının teslim edilmesi durumunda Valentine ve Stuart tanklarının hurdaya çıkarılmayacağı, diğer savaş meydanlarında kullanımına devam edileceği bildirilmiştir (ATASE Arşivi, İDH, 2.041.1). Öte yandan Valentine ve Stuart tanklarının silahlarının ve

zırh kalınlığının bugünün savaşlarına uygun yapıda olmadığı, verilen görevleri yapmak için yetersiz olduğu, Alman tanklarının ise yeni olması nedeniyle Şerman tankları ile birlikte birliklere tahsisinin yapıldığı bildirilmiştir (ATASE Arşivi, İDH, 2.038.1-2).

40 mm.lik üç yüz yetmiş sekiz Bofors topunun bakım ve onarımlarının Türkiye’de yapılması amacıyla tesliminin gerçekleştirildiği, topların bu işlemlerinin iyi eğitim görmüş yüz yirmi sekiz subay tarafından yapıldığı ve Türk ordusunun envanterinde yüz on dört farklı tipte top yer aldığı belirtilmiştir (ATASE Arşivi, İDH, 2.038.3). Topların birçoğunda malzeme, araç ve gereç eksikliği vardır (ATASE Arşivi, İDH, 2.038.4).

1944 yılında bir zırhlı tümen karargâhı ve iki bağımsız zırhlı tugaydan oluşan ilk Türk zırhlı tümeni meydana getirilmiştir. Zırhlı Birlikler, 1948 yılında karargâhın kapatılması ile altı bağımsız tugay olarak teşkilatlanmıştır. Bunlar: Etimesgut, Kandilli, Davutpaşa, Aşkale, Mamak ve

Kartal-Maltepe’de konuşlanmıştır (Gürkan, 1967, s. 87). Savaşın sonu yaklaştıkça tehdidin azalması neticesinde, ordunun seferi durumdan çıkarak barış durumuna göre teşkilatlanmasına yönelik Genelkurmay Başkanlığı’nın 5 Şubat 1944 tarihli emri gereğince, Kara Kuvvetleri: Ordu üç, kolordu on beş, piyade tümeni otuz beş, süvari tümeni üç, zırhlı tümen, zırhlı tugay iki, süvari tugayı ve dağ tugayı olacak şekilde oluşturulmuştur (Cebecioğlu, 1998, s. 368).

1945 yılına gelindiğinde dünya düzeni değişmeye başlamıştır. Mihver devletlerin karşısında birlikte savaşan ülkeler aralarında, İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında dünyanın hangi düzene evrileceği konularında daha savaş bitmeden konferanslar gerçekleştirmişlerdir. Bunlardan 4-11 Şubat 1945 tarihleri arasına rastlayan Yalta Konferansı önemli olmuştur. Önceki konferanslarda savaşta yaşanan gelişmeler ele alınırken, Yalta Konferansı’nda ise savaş sürmekte iken savaşın sonrasındaki sorunlar ile düşünce farklılıkları gündemi oluşturmuştur (İlhan, 2015, s. 191).

İkinci Dünya Savaşı, yaşanan en şiddetli savaşlardan biri olarak tarihe geçmiş ve sayısız insan yaşamını kaybetmiştir. Altı yıl süren bu acılı dönemin akabinde, barış durumuna geçiş kısa zamanda mümkün olmamıştır (Armaoğlu, 2019, s. 319). Türkiye, ısrarla uygulanan baskılara karşın denge politikası yürüterek savaşın dışında kalmayı bilmiştir. Türkiye, savaşa girmemesine rağmen 1939-1947 yılları arası dönemde silah altında beklettiği yaklaşık bir milyon yedi yüz bin asker ile savaştan derinden etkilenmiştir (Zürcher, 2015, s. 293-295).

Soğuk Savaş Döneminde Türk Kara Kuvvetleri

Savaşın ardından başlayan Soğuk Savaş döneminde dünyada ve Türkiye’de askerî, iktisadi, siyasi ve sosyal açıdan değişimler yaşanmıştır. TSK da bu değişim ve dönüşüm sürecine dâhil olmuş, bu süreçte ordu yenilenerek güçlenmiştir (İlhan, 2015, s. 191). Dünyada savaşın sonrasında bloklar ortaya çıkmış ve ülkeler: Batı Bloğu/Kapitalist Blok; Doğu Bloğu/Komünist Blok şeklinde kutuplaşmıştır (Çelik, 2023, s. 97).

Bu dönemde Türkiye ile ABD ilişkilerinde ilerleme kaydedilmiştir. SSCB’nin boğazlara ilişkin politikası, Türkiye’den toprak talep etmesi ve baskı kurması neticesinde Türkiye ile ABD yakınlaşmıştır. Türkiye’nin, SSCB’nin baskısını dengelemek için ABD’nin desteğine

ihtiyaç duyması, askerî ve ekonomik yardımları da bu ülkeden temin edebilecek olması birlikte ittifak oluşturmasını kolaylaştırmıştır (Uslu, 2000, s. 19). Böylece ABD Başkanı Truman, Türkiye ile Yunanistan'a yardım sağlanabilmesi amacıyla, 12 Mart 1947 tarihinde Senato ve Temsilciler Meclisi'nde, sonrasında Truman Doktrini olarak adlandırılacak bir beyanat vermiştir (Armaoğlu, 2010, s. 152; Korkmaz, 2023, s. 7). Truman, konuşmasında Türkiye ile Yunanistan'a toplam 400 milyon dolar yardım sağlanmasını Kongre'den istemiştir (Kostak, 2022, s. 13). Truman'ın isteği ile hazırlanan Türkiye ve Yunanistan'a Yardım Kanunu 22 Mayıs 1947 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir (Cumhuriyet, 22.05.1947, s. 1; Nadi, 24.05.1947, s. 1; Korkmaz, 2023, s. 9). Truman Doktrini ile sağlanan 100 milyon ABD dolarından Kara Kuvvetlerine 48,5 milyon dolar ayrılmıştır (Kostak, 2022, s. 13).

İlerleyen süreçte ABD Dışişleri Bakanı George Marshall, 5 Haziran 1947 tarihinde Harvard Üniversitesi'nde Avrupa'nın kalkınmasına yönelik bir açıklama yapmış, buna göre; Avrupa ülkeleri birlikte hazırlayacakları ekonomik iş birliği programı çerçevesinde noksanlarını gidermelidirler. Bahse konu program sonrasında açık ortaya çıkması durumunda, ABD bu açığın kapatılması için yardım etmelidir (Tören, 2007, s. 8; Vatan, 06.06.1947, s. 1). Bu plan, Marshall Planı veya Marshall Yardımı olarak anılmıştır (Yetkin, 2003, s. 366). Bu açıklamanın sonrasında aralarında Türkiye'nin de yer aldığı toplam on altı Avrupa ülkesi 12 Temmuz 1947 tarihinde Paris'te toplanarak Marshall Planı'nı görüşmüşlerdir (Aydın Tarihi, Ocak 1948, s. 91; Oğuz, 1966, s. 5). Katılan ülkelerin temsilcilerinden oluşturulan Avrupa İş Birliği Komitesi, 22 Eylül 1947 tarihinde Avrupa Ekonomik Kalkınma Programı'nı hazırlayarak ABD'ye iletmıştır (Aydın Tarihi, Eylül 1947, s. 122-127). Ardından ABD, 3 Nisan 1948 tarihinde dış yardıma yönelik Kanunu onaylamıştır (Bengil, Şubat 1955, s. 400; Sever, 1997, s. 54-55). ABD, bu Kanun çerçevesinde on altılara, ilk yıl toplam 6 milyar dolar tutarında yardım sağlamıştır. Yardımlar sonraki yıllarda da sürmüştür. Türkiye bu Kanun'dan yararlanabilmek amacıyla 4 Temmuz 1948 tarihinde Ankara'da anlaşma imzalamış ve bu doğrultuda yardım almıştır (Armaoğlu, 1991, s. 168; Ülman, 1961, s. 119-121).

Kara Kuvvetlerinin güçlendirilmesi amacıyla yapılan yardımlar ile modern silah, malzeme ve teçhizat temin edilmiştir. Piyade birliklerine motorlu vasıtalar teslim edilmiştir. Birliklerin tamamına bölükten itibaren yakından ateş desteği imkânı getirilmiştir. Piyade bölüklerine silah takımları kurulmuş, bölüklere 81 mm.lik, takımlara 60 mm.lik havanların tahsisi gerçekleştirilmiştir. Birlik envanterlerine güvenli telli ve telsiz muhabere sistemleri dâhil edilmiştir (Cumhuriyetin 70'inci Yıl Dönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1993), 1994, s. 8).

Aynı dönemde ABD üretimi 75 mm.lik M-1A1 Dağ Obüsü, Türk Kara Kuvvetlerinin envanterine alınmıştır. Başlangıçta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sınır güvenliği için görev yapan seyyar birliklere ateş desteği sağlamış, katırlar vasıtasıyla taşınarak dağlık ve sarp arazilerde kullanılmıştır (Atalan, 2012, s. 278; Kostak, 2023, s. 96). Ayrıca İngiltere'den Türkiye'ye gelen yüz elli uzman personel Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri ve radar birliklerinde görevlendirilmiştir (BCA, 30.18.1.2/110.21.7).

Türk zırhlı birliklerine bakıldığında, 1947 yılına kadar geçen zamanda Stuart, Valentine, Sherman, Vickers, Renault, T-3, T-4 ve T-26 tankları hizmet etmiştir (Kostak, 2023, s. 97).

Bahse konu birliklerde standardın sağlanması ABD askerî yardımları ile mümkün olabilmektedir (Cumhuriyetin 50'inci Yıl Dönümünde, 1973, s. 91; Engin, 2007, s. 41). 1947 yılından itibaren ABD askerî yardımı ile yüz on dört M-24 chaffee hafif tankı ve iki yüz yirmi iki M-36 tank avcısı (Hücum topu olmalarına karşın zırhlı tugaylara verilerek tank gibi kullanılmışlardır.) ve on iki M-32 tank kurtarıcısı Türk Kara Kuvvetlerine dâhil olmuş (Kostak, 2023, s. 97), zırhlı birliklerin kuruluş, kadro ve eğitimleri ABD askerî sistemine uyarlanmıştır (Cumhuriyetimizin 75. Yılında, 1998, s. 61; Gürkan, 1967, s. 87). Müteakiben 1948 yılında Millî Savunma Bakanlığının ihtiyacı için seksen tank telsizinin pazarlık yapılarak satın alınması kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1.2/117.53.11).

Teşkilatlanma faaliyetleri kapsamında, Zırhlı Birlikler Müşavirliği'nin teşkilat kadroları onaylanarak 12 Temmuz 1946 tarihinde Genelkurmay Başkanlığına bağlanmıştır. 1948 yılından itibaren teşkilatlanmada standart sağlanmış ve Kara Kuvvetleri altı zırhlı tugay ile görevini icra etmiştir. Bunlar: 1'inci Zırhlı Tugay Maltepe/İstanbul, 2'nci Zırhlı Tugay Etimesgut/Ankara, 3'üncü Zırhlı Tugay Davutpaşa/İstanbul, 4'üncü Zırhlı Tugay Aşkale/Erzurum, 5'inci Zırhlı Tugay Mamak/Ankara ve 6'ncı Zırhlı Tugay Kandilli/Erzurum'da bulunmaktadır (Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 87-88).

Sürmekte olan ABD askerî yardımları sayesinde 1952 yılına kadar toplam yüz yirmi beş M-24 chaffee hafif tankı, üç M-4 hafif tankı, dört M-5 Al hafif tankı ve iki yüz elli M-36 tank avcısı temin edilmiştir. Ayrıca, 1952 yılına kadar tank alayı, motorlu piyade taburu ve motorlu topçu taburu kuruluşlarında yer alan bağımsız takımlar, sıhhiye takımları hariç karargâh bölüklerine dâhil edilmiştir. Motorlu piyade taburları ise mekanize piyade taburuna dönüştürülmüştür (Çifci, 2022, s. 276). Böylece güçlü bir Kara Kuvvetleri oluşturulması için modern silah ve malzemelerin envantere alınmasına ve teşkilatlanma faaliyetlerine devam edilmiştir.

1948 yılında Kara Havacılığı, Topçu Havacılığı ismini alarak Kara Kuvvetlerine dâhil olmuştur. NATO standartlarının yakalanması ile birlikte kundağı motorlu topların ve nükleer mühimmat kullanabilen topların envantere girmesi sonrasında topçu sınıfı güçlenmiştir. Kara Kuvvetleri topçu sınıfı ABD askerî yardımından alınan obüsler ve toplarla donatılmıştır. Böylece envantere farklı tiplerde top ve malzemesini bulunduran topçunun, standart cinsten top ve obüsleri olmuş, 105, 155, 175 ve 203 mm.lik obüsler, Honest John ve hava savunma silahları Nike'lar (Nayk-Nayki) standartlaşmanın sonuçlarını oluşturmuştur (Kostak, 2023, s. 98-99). Ayrıca, topçu teşkilatına modern meteoroloji malzemeleri alınmıştır (Erendil, 1988, s. 143).

1940'lı yılların sonlarında icra edilen tatbikatlar kapsamında, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinin katılımı ile 6 Ekim 1948 tarihinde Marmara Bölgesi'nde beş günlük bir tatbikat yapılmış, ABD askerî yardımından envantere giren yeni silahlar tatbikatta yer almıştır (Cumhuriyet, 06.10.1948, s. 1). Trakya Tatbikatı ise 6 Eylül 1949 tarihinde Kara, Deniz, Hava Kuvvetlerinin katılımı ile Trakya'da icra edilmiş ve bu tatbikatta ABD askerî yardımı ile alınan yeni silahlar ilk defa denenmiştir (Cumhuriyet, 10.09.1949, s. 1; Yeni Sabah, 07.09.1949, s. 1). Ardından Millî Savunma Bakanlığının ihtiyacı için 50 milyon Fransız frangı tutarındaki T-3 ve T-4 tanklarının yedek malzemesinin Fransa'dan pazarlık usulü ile satın alınmasına karar verilmiştir (BCA, 30.18.1.2/122.37.13).

30 Mayıs 1949 tarihinde yürürlüğe giren 5398 Sayılı Millî Savunma Bakanlığının Kuruluş ve Görevlerine Dair Kanun gereğince, Türk Kara Kuvvetlerinin teşkilat yapısında değişiklik yapılmış ve ABD askerî yapısına benzer kuvvet komutanlığı teşkilatına geçilmiştir. Böylece Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinin başında orgeneral/oramiral, altında ise kurmay başkanı olarak korgeneral/koramiral görevlendirilmiştir. Genelkurmay II. Başkanlığının altındaki deniz ve hava kurmay başkanlıkları kaldırılmış, sınıf müfettişlikleri daire şeklinde teşkilatlandırılmıştır. Zırhlı ve istihkam daireleri Genelkurmay Başkanlığına, diğer daireler Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlanmıştır (Hün, 1952, s. 121). Ordu komutanlıkları ise harekât ve eğitim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, personel ve lojistik destek yönünden Millî Savunma Bakanlığına (MSB) bağlanmıştır; eğitim merkezleri ve sınıf okulları 1950 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlanmıştır (Kanat & Oğuş, 1996, s. 286-287). Böylece kuvvet statüsüne kavuşan KKK'nin barış dönemi teşkilat yapısında: Üç ordu, sekiz kolordu, on altı piyade tümeni, üç süvari tümeni, üç müstahkem mevki komutanlığı (Karadeniz Boğazı, Çanakkale, İzmir), altı zırhlı tugay ve bir müstakil piyade tugayı mevcuttur (Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 87-88; Çifci, 2022, s. 340-342).

1950'li yılların başlarında 1'inci ordu koordinatörlüğünde 10-15 Eylül 1950 tarihleri arasında, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinin katılımı ile Kocaeli bölgesinde bir tatbikat icra edilmiştir (BCA, 30.10.0.0/46.297.51; Milliyet, 11.09.1950, s. 1). Müteakiben 28'inci tümen tarafından, 28 Haziran 1951 tarihinde Ayaş'ta müşterek atış ve tabiye tatbikatı yapılmıştır. Tatbikatın amacı; bir piyade alayının Hava Kuvvetleri, tanklar ve topçu desteği ile hedefe taarruz gerçekleştirmesi olarak açıklanmıştır (BCA, 30.1.0.0/57.347.2).

İkinci Dünya Savaşı'nda yapılan hava taarruzlarının neden olduğu yıkım üzerine 1951 yılında Ankara'da Yurt İçi Uçaksavar Topçu Tümen Komutanlığı kurulmuştur (Aris, 2001, s. 15). Bu tümen bağlısı Ankara, Eskişehir ve Malatya'daki uçaksavar birlikleri Hava Savunma Komutanlığının harekât kontrolüne girmiştir (Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, 1984, s. 8).

TSK'nin reorganizasyon programını yöneten Amerikan Askerî Yardım Misyonu'nun (JAMMAT) hazırlayarak 28 Ocak 1952 tarihinde ABD'ye gönderdiği raporda, Türk Kara Kuvvetlerinin 1947-1952 yılları arası dönemde hayata geçirdiği reorganizasyon anlatılmış, TSK'nin teşkilat yapısının savunmaya yönelik olduğundan bahsedilerek modern bir orduya karşı etkili bir taarruz yapabilecek durumda olmadığı ifade edilmiştir. Raporda bunun nedenleri ise şu şekilde anlatılmıştır:

- İkmal teşkilatı Türk ordusunun en zayıf tarafıdır. Bu teşkilat, barış durumunda da ordu için yeterli değildir. Bu durum Türkiye'nin sanayisinin gelişmemiş olmasıyla açıklanabilir. Bu nedenle JAMMAT'ın öncelikli hedefleri arasında ikmal teşkilatının gelişmesi olmalıdır.
- TSK'nin sadece %15'i muvazaf personelden (24.000 subay, 15.500 astsubay) oluşmaktadır. Bundan başka TSK 10.000 civarında yedek subaya seferberlik durumunda görev verebilecektir.
- TSK'nin hâlihazırda yeterli mevcudu olan bir astsubay sınıfı bulunmamaktadır.
- Mühimmat ve yedek harp malzemesi yeterli değildir.

- Türk harp sanayi hâlihazırda ülkenin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir üretim seviyesine ulaşamamıştır. Türkiye, ekonomik bakımdan orduyu idame edebilecek yeterliliğe sahip değildir.

- Orduda çalışan teknisyen sayısı yetersizdir.

- Lojistik bakımından yetersizlik mevcut olup, idari faaliyetler hızlı değildir.

- Deniz ve Hava Kuvvetleri tarafından desteklenen Türk Kara Kuvvetleri 1952 yılında dışardan yardım almadan sadece Bulgaristan gibi uydu devletlere karşı taarruz ve savunma gerçekleştirebilecek durumdadır. TSK'nin, muhtemel bir SSCB saldırısında veyahut doğu ve batı sınırlarında aynı anda çıkacak bir savaşta başarılı olması mümkün görünmemektedir. Böyle bir durumda Trakya kısa bir zamanda kaybedilebilecektir.

Bu raporda, Türk Kara Kuvvetlerinin teşkilat bilgilerine de yer ayrılmıştır. Buna göre Ocak 1952 itibarıyla Türk Kara Kuvvetlerinde: Üç ordu, sekiz kolordu, on altı piyade tümeni, üç süvari tümeni, altı zırhlı tugay, on sekiz tanksavar taburu, elli bir uçaksavar taburu ve otuz iki nakliye bölüğü bulunmaktadır. Ayrıca, Türk Kara Kuvvetlerinin 330.000 personeli, savaş durumunda ülkede asayiş ve güvenliğin sağlanmasına yönelik 40.000 Jandarma gücü mevcuttur (Çifci, 2022, s. 379-380).

NATO'ya Girişten 1960 Yılına Kadar Türk Kara Kuvvetleri

Raporun ardından 16 Şubat 1952 tarihinde NATO üyesi olunmasından sonra, her bir sınıf NATO standartlarına uygun yeni silah ve teçhizat ile modernize edilmiştir (Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında, 1984, s. 8; Cumhuriyetin 100. Yılında Türk Ordusu ve Millî Savunma, 2023, s. 162). Piyade birlikleri motorlu araçlarla 1/3'ü motorize hâle getirilmiştir. Piyadenin silahları standartlaştırılarak, birliklere modern makineli tüfekler verilmiştir. 89 mm.lik Roketatarlar; 60 mm.lik ve 81 mm.lik havanlar; 106 mm.lik ve 57 mm.lik çaplarda geri tepmesiz toplar tedarik edilerek tanksavarların desteği ile zırhlı birlikler güçlendirilmiştir (Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 89; Kostak, 2023, s. 103-104). Ayrıca, zırhlı birlikleri hava taarruzlarına karşı korumak maksadıyla, bünyesine kundağı motorlu 40 mm.lik M-19 uçaksavar silahları dâhil edilmiştir. Bu birliklerin muharebe yeteneği eğitim ve tatbikatlarla artmıştır (Cumhuriyetimizin 75. Yılında, 1998, s. 61). Piyade sınıfı ise güvenli muhabere yapabilen telli ve telsiz sistemlerle donatılmıştır (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında, 1982, s. 104; Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında, 1984, s. 8).

Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan psikolojik harp faaliyetleri kapsamında, Genelkurmay Başkanlığında gayrinizami harp ve harbe hazırlığın yönetimi amacıyla, 22 Eylül 1952 tarihinde Hususi ve Yardımcı Muharip Birlikleri kurulmuştur. Bu birliğin adı 1953 yılında Seferberlik Tetkik Kurulu, 1970 yılında Özel Harp Daire Başkanlığı ve 1992 yılında Özel Kuvvetler Komutanlığı olarak değiştirilmiştir (Çifci, 2022, s. 392).

27 Eylül 1952 tarihinde NATO'ya on altı tümenlik kuvvet tahsis edilmiş, tümenlerin teşkilat yapısı değiştirilerek tam kadro ile savaşa hazırlıklı olunması sağlanmıştır (Cumhuriyetin 50'inci Yıl Dönümünde, 1973, s. 91). NATO üyeliğinin sonrasında İkinci Dünya Savaşı deneyimleri göz önünde bulundurularak İstihkâm sınıfında ilerlemeler sağlanmış, yürütülen çalışmalarda makine ve motor kullanımına önem verilmiştir.

İstihkâm Ana Depo ve Tamir Fabrikaları Komutanlığı, ülke içinden alınan malzemeler ile ekonomik bakımdan gelişmeye katkı sağlamıştır. Ayrıca, İstihkâm sınıfı subay ve astsubaylar farklı konularda kurslara gönderilmiştir (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında, 1982, s. 114; Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 90). Bu dönemde Muhabere sınıfında da gelişmeler yaşanmıştır. Bu kapsamda TSK, modern muhabere cihazları ile donatılmış, eğitim alanında yoğun bir faaliyet yürütülmüştür. Muhabere sınıfı yedek subaylar Muhabere Okulu'nda yetiştirilmiş, muhabere erlerine Muhabere Er Eğitim Merkezi'nde eğitim verilmiştir (Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri, 1984, s. 9).

Aynı dönemde Levazım sınıfında yaşanan gelişmeler ise; elbise ve ayakkabıların kalitesi artırılmış, yemek öğünlerde iki-üç çeşide çıkarılmış, kazan ve karavanalar yenilenmiştir. Ayrıca, ilk defa çamaşır makineleri kullanılmıştır (Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 89; Kanat & Oğuş, 1996, s. 294). Eğitim alanında Levazım Okulu, 1941 yılına kadar İstanbul'da, 1941-1946 yılları arasında Ankara'da, 1946-1948 yılları arasında Harp Akademileri/İstanbul'da faaliyet göstermiştir. 1949-1953 yılları arasında Beyazıt'da, 1953-1961 yılları arasında Eyüp'te faaliyetini sürdürmüştür (Gökdemir, 2016, s. 250). Teşkilatlanma kapsamında, Levazım sınıfının kadrolarında 1955 yılında değişiklik yapılmış, destek ve bakım bölükleri ile levazım taburları kurulmuştur (Cumhuriyetimizin 75. Yılında, 1998, s. 62). Bunun yanı sıra Kara Kuvvetlerinin çağdaş bir ordu seviyesine çıkarılması için motorizeleşmeye öncelik verilmiştir. Bu süreçte Kara Kuvvetleri envanterine farklı modellere ve tonaja sahip, ihtiyacı tamamen karşılayabilen çok sayıda motorlu araç girmiştir. Bunlar: Dodge, kayzer, jeep, römork ve tankerdir (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında, 1982, s. 104-120).

Dağ, Komando Okulu ve Eğitim Merkezi, 1927 yılında Dağ Talimgâhı olarak Muğla'dan Egridir'e taşınmış, Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olarak uzun yıllar hizmet etmiştir. Okul, 1942-1950 yılları arasında eğitim ve öğretim yönünden Genelkurmay Başkanlığına, idari hizmetler yönünden MSB'ye bağlı olarak faaliyetini sürdürmüştür. 1952 yılından itibaren Dağ Okulu adını almıştır. 1953 yılında Seferberlik Tetkik Kurulu Başkanlığı'na bağlanan okul, 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren Kara Kuvvetleri Komutanlığı Okullar Dairesi Başkanlığı kuruluşuna dâhil edilmiştir. 25 Mayıs 1962 tarihinde Dağ ve Komando Okulu, 7 Mayıs 1969 tarihinde Dağ, Komando Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı adını almıştır (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında, 1982, s. 95).

1954 yılında 5750 Sayılı Kanun gereğince, ABD yardımları %95'ler hesabından Millî Savunma Vekaleti için serbest bırakılan 111.400.000 lira ödenekten 7.500.000 liranın Kara Kuvvetlerine ödenek kaydedilmesine karar verilmiştir (BCA, 30.18.1.2/134.117.16). İlâveten 5750 Sayılı Kanun gereğince, ABD yardımları %95 faiz hesabından Millî Müdafaa Vekaleti için serbest bırakılan 111.400.000 lira ödenekten 900.000 liranın Kara Kuvvetlerine ödenek kaydedilmesine karar verilmiştir (BCA, 30.18.1.2/137.83.16). Ayrılan bu ödenekler ile Kara Kuvvetlerinin ihtiyaçları karşılanmıştır.

Bu dönemde harbe hazırlık seviyesinin Avrupa Müttefik Kuvvetleri Yüksek Karargâhı'nın (SHAPE) belirlediği standartlara ulaşması için tatbikat ve manevralar gerçekleştirilmiştir. Bu tatbikatlar: 30 Eylül-7 Ekim 1953 tarihleri arasında yapılan Weldfast Tatbikatı, 1-7 Eylül 1954 tarihleri arasında yapılan Keystone Tatbikatı ve Kasım 1954'te icra edilen

Turkish SKY II Tatbikatıdır. Bu tatbikatlar ile; Türkiye'nin batı ve doğu sınırlarında konuşlu bulunan birinci ve üçüncü orduların katılımı ile düşmanın sergilediği tehdide karşı en kısa sürede reaksiyon gösterilebilmesi, müşterek harekâtın başarılması ve savunmadan taarruza hızlı bir şekilde geçilebilmesi hedeflenmiştir. Tatbikatların sonunda yapılan değerlendirmelerle de harbe hazırlık seviyesinin artırılması amaçlanmıştır (Çifci, 2022, s. 395).

Türkiye'ye yapılmakta olan silah ve malzeme yardımı 1954 yılından itibaren artmıştır. Bu doğrultuda, envantere giren M-47 tankları zırhlı tugay tank taburlarına verilerek M-36 tankları ile değiştirilmiştir. Bu tanklar, Orta Doğu ve Balkanlarda sadece Türk Kara Kuvvetlerinin envanterinde kullanılmıştır (Kostak, 2023, s. 107). Aynı yıl içinde zırhlı tugay tank alayları taburlara dönüştürülmüştür (Gürkan, 1967, s. 87). Zırhlı tugaylarda bulunan topçu taburlarına altı 40 mm.lik M-19 kundağı motorlu uçaksavar bataryası teslim edilmiştir. Ayrıca, iki Zırhlı Süvari Alayı Güneydoğu Anadolu'da göreve başlamıştır (Engin, 2007, s. 46).

Diğer taraftan SHAPE yöneticileri ile yapılan toplantılarda Türk Kara Kuvvetlerinin eğitim düzeyinin NATO standartlarına çıkarılması için gerekli kriterler görüşülmüştür. Bu doğrultuda, eratin okuma-yazma oranının artırılması, subay ve astsubaylarda boş kadroların doldurulması, eğitim faaliyetleri için fonların temin edilmesi, eğitmenlerin vasıflarının geliştirilmesi, malzeme tedarikindeki sorunların önlenmesi, mekanik bilgisi ve yeteneği fazla olan personelin sayısının artırılması hususlarında karşılıklı olarak anlaşma sağlanmıştır (Çifci, 2022, s. 396). Yapılan bu görüşmeler sonucunda acemi askerlere yönelik eğitimin muharip askerî birliklerden ziyade müstakil talimgâhlarda yapılmasına karar verilmiştir. Müstakil talimgâhların faaliyete geçmesi ile bu uygulamadan olumlu sonuçlar alınmış, 1955 yılında acemi eğitim merkezlerinde 72.500, sınıf okullarında 16.345 acemi asker eğitilmiştir. 1956 yılında bu sayı artarak acemi asker eğitim merkezlerinde 165.000, sınıf okullarında 22.800'e çıkmıştır. Ardından eğitim tümenlerinin artırılmasına karar verilmiş ve 57'nci Eğitim Tümeni/ Susurluk'ta, 58'inci Eğitim Tümeni/Denizli'de ve 59'uncu Eğitim Tümeni/ Tokat'ta faaliyete geçmiştir. Yapılan planlama ile, celbedilen askerlere başlangıçta 2-8 hafta arasında temel piyade eğitimi akabinde sınıflarına ilişkin eğitimler verilecektir. Piyade sınıfına seçilen acemi askerler ise doğrudan piyade birliklerine katılım yapacaktır. Böylece bir yılda 186.000 acemi askerin eğitilmesi amaçlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda 1956 yılında 57'nci, 58'inci ve 59'uncu tümenler kendisine bağlanarak Eğitim Kolordu Komutanlığı Afyon'da kurulmuş ve Kara Kuvvetlerinin acemi asker eğitimi sorumluluğunu üstlenmiştir (Çifci, 2022, s. 397; Kostak, 2023, s. 108-109). Ayrıca, Kara Kuvvetlerinin komuta yapısında 1954 yılında gençleştirmeye gidilerek dinamizm yaratılmaya çalışılmıştır. Tümen komutanlıklarına tuğgeneraller, tugay komutanlıklarına albayların ataması yapılmıştır (Erendor, 2015, s. 385-386). Diğer taraftan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, 1955 yılında TBMM'yi açış konuşmasında Kara Kuvvetlerinde paraşüt kullanan kıtaların oluşturulduğunu açıklamıştır (Cumhuriyet, 2.11.1995, s. 1).

Teşkilatlanma faaliyetleri çerçevesinde, 1956 yılında 2'nci Ordu Karargâhı Balıkesir'den Konya'ya intikal etmiştir. 1'inci, 2'nci, 3'üncü Uçaksavar Tugayları ve 9'uncu Uçaksavar Alayı kendisine bağlanarak Yurt İçi Uçaksavar Tümen Komutanlığı kurulmuştur. 5'inci

Kolordu Komutanlığı, 2'nci Ordu Komutanlığı kuruluşundan 1'inci Ordu Komutanlığı kuruluşuna bağlanmıştır. Boğazlar ve Marmara Komutanlığı ise 1'inci Ordu Komutanlığı kuruluşundan çıkarılmıştır (Cumhuriyetimizin 75. Yılında, 1998, s. 62; Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 90). Aynı yıl eğitim tümenleri oluşturulmuş ve demode tanksavar taburları kaldırılarak yerine tümenlerin bünyesine modern tanksavar birlikleri katılmıştır. İkinci kademeyi oluşturan bakım birlikleri SHAPE standartlarına göre reorganize edilmiştir. Bu yıl içerisinde Kara Kuvvetleri teşkilat yapısı ABD ile uyumlu duruma getirilmiştir. Topçu sınıfına ilişkin bataryaların yapısının aynı olması (Türk Kara Kuvvetlerinin bir bataryasında dört top mevcut iken, ABD Kara Kuvvetlerinin bir bataryasında altı top mevcuttur.) ve zırhlı birliklerde bulunan orta sınıf tankların zırhlı tümenlerin envanterine transfer edilmesi için çalışmalar yürütülmüş, helikopterlerin tümenlerin envanterinden çıkarılması için planlama yapılmıştır. Ayrıca, NATO standartlarını yakalamak amacıyla ordunun mevcudu 497.000'e çıkarılmış, asker sayısının 1960 yılında 630.000'e çıkarılması için çalışmalar sürmüştür (Çifci, 2022, s. 402; Kostak, 2023, s. 109-110). Tatbikatlar bu dönemde de devam etmiş, Ulubatlı Hasan Tatbikatı, 8-10 Ekim 1956 tarihleri arasında İstanbul'da yapılmış, bu tatbikatı izlemek üzere ataşeler, Pakistan, Lübnan, İran, Irak askerî heyetleri ve mihmandarları İstanbul'a gelmiş, tatbikat boyunca 1'inci Ordu Komutanlığı tarafından misafir edilmişlerdir (BCA, 30.1.0.0/58.353.4).

1957 yılına gelindiğinde Kara Kuvvetlerinde önemli bir değişiklik yapılmıştır. Buna göre, ABD ve NATO ittifakı ülkeler, savunma harcamalarının altında ezilmemek amacıyla, nükleer caydırıcılığa dayanan ve konvansiyonel savaşa hazırlık giderlerini düşürmeyi hedefleyen bir strateji benimsemiştir. Bu strateji Kitleli Karşılık Stratejisi olarak adlandırılmıştır. Bu strateji doğrultusunda, NATO üyesi ülkeler nükleer ve konvansiyonel saldırılara nükleer güç kullanımı ile karşılık vereceklerdir (Güvenç, 2015, s. 105; Sönmezoğlu, 1996, s. 60-61).

Bu durumda NATO üyesi ülkelerin Kara Kuvvetlerinin nükleer savaşa uygun, yeni bir teşkilatlanmayı kabul etmesi zorunlu hâle gelmiş ve bu teşkilatlanma Pentomik Teşkilat Yapısı olarak hayata geçirilmiştir. Buna göre, tümenler üçlü yapıdan ziyade beşli yapıda tertiplendirilmiştir. Beşli yapı, her biri alay seviyesinde beş muharebe grubundan meydana getirilmiştir. Tabur kuruluşları kaldırılmış, alaylar beşer bölükten, topçu birlikleri de beşer bataryadan oluşturulmuştur. Etkili iletişim sağlamak amacıyla gerçekleştirilen Pentomik Teşkilat Yapısı, Türk Kara Kuvvetleri tarafından 1958-1968 yılları arasında uygulanmış, 1968 yılında ise tekrar geleneksel üçlü yapıya dönüş yapılmıştır (Çifci, 2022, s. 393; Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı, 2023, s. 90; Kanat & Oğuş, 1996, s. 288, 330). 1957 yılı ortalarında ordunun ihtiyacına yönelik ABD askerî yardımından verilecek 1.600 jipin Türkiye'de monte ettirilmesine karar verilmiştir (BCA, 30.1.0.0/88.553.2).

İlerleyen süreçte Kara Havacılık Okulu, 28 Nisan 1958 tarihinde Güvercinlik Meydanı'nda açılmıştır (Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında, 1982, s. 86; Cumhuriyetimizin 75. Yıl Dönümünde, 1988, s. 62). Ayrıca, 16 Ocak 1959 tarihinde Ordu Müfettişliği yerine Ordu Kumandanlığı'na geçilmiştir (Düştür, 3. Tertip, 1959, s. 93). İlave olarak, TSK'de 1952-1960 yılları arası dönemde yaşanan gelişmeler üzerine Kara Kuvvetlerinde atlı

birliklerden vazgeçilmiştir (Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında, 1984, s. 9).

NATO reorganizasyonunun ikinci dört yılına rastlayan 1956-1960 yılları arası dönemde Türk Kara Kuvvetlerinin tabur seviyesine kadar olan taktik seviyedeki birlikleri önemli derecede ilerleme kaydetmiştir. Bu birlikler modern silah, araç ve gereçle donatılmış, subaylar ile eratin eğitim seviyesi artmıştır. Modern silahların envantere girmesi ile personelin teknik bilgisi artmıştır. Özellikle topçu (ağır topçu-füze) ve istihkam sınıflarında değişim yaşanmıştır (Çifci, 2022, s. 403; Kostak, 2023, s. 111)

Sonuç

Cumhuriyet döneminde, 1920'li ve 1930'lu yıllarda yürürlüğe giren orta ve uzun vadeli ikmal planları doğrultusunda bütçeden Kara Kuvvetlerine kaynak ayrılmıştır. Böylece Kara Kuvvetlerinin kullandığı silah, araç ve malzeme dönemin ihtiyaçlarına uygun olarak yenilenmiş ve ordunun gücü artırılmıştır. 1930'lu yılların sonlarında savaş ihtimaline karşı Kara Kuvvetlerinin güçlendirilmesi için 1938 ve 1939 mali yılı bütçelerinden Millî Müdafaa Vekaleti'ne ek ödenek tahsisi yapılmıştır.

Türkiye İkinci Dünya Savaşı öncesinde ordunun eksikliklerini millî kaynakları, İngiltere ve Fransa'dan aldığı yardımlarla tamamlamaya çalışmıştır. Müttefiklerin hizmet dışına çıkardığı silah ve malzemeleri envanterinde bulunduran birliklerin gücü istenilen seviyeye çıkarılamamıştır. Zorunlu askerlik nedeniyle eğitim kısıtlı olduğundan, modern silahların kullanılması oldukça zor olmuştur.

Savaş devam ederken Türkiye ile Almanya arasında imzalanan anlaşma doğrultusunda Kara Kuvvetlerine çeşitli tipte ve miktarlarda silah ve mühimmat verilmiştir. Bu silahların çoğunluğunu 1944 yılına kadar teslim edilen tank, tanksavar silahı, ağır makineli tüfek ve mühimmatlar oluşturmuştur. Ayrıca, Adana Görüşmeleri'nin neticesinde zırhlı tümen ve tugayların ihtiyacı için İngiltere'den kundağı motorlu top temin edilmiştir. Temin edilen bu silah ve mühimmatlar ile Kara Kuvvetlerinin gücü artırılmıştır. Savaş sırasında atlı ve çekili birliklerden meydana gelen kara ordusu, savaşın sonlarına doğru çağa uygun motorlu birlikler ile tank tümenlerine dönüşmüş, tanksavar silahlarını bünyesinde bulunduran modern birlikler kurulmuştur.

Savaşın ardından Soğuk Savaş döneminde dünyada ve Türkiye'de askerî, iktisadi, siyasi ve sosyal açıdan değişim yaşanmıştır. TSK de bu değişim ve dönüşüm sürecine dâhil olmuş ve ordu her alanda yenilenmiş ve güçlenmiştir.

Cumhuriyet döneminde Türk Kara Kuvvetleri üzerinde Alman askerî sisteminin etkisi sürerken, İkinci Dünya Savaşı yıllarında gerçekleştirilen askerî ittifaka paralel biçimde kısa süreli bir İngiliz etkisinden bahsetmek de mümkündür. Ancak savaşın ardından dönemin en muktedir askerî gücü olarak kabul edilen ABD ordusu model alınmış ve Amerikan askerî sistemine geçiş çalışmaları başlatılmıştır.

Türk ordusunda yaşanan modernleşme, değişim ve dönüşüm, Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerin gelişmesi ile hızlanmıştır. ABD, önce Truman Doktrini'ni ardından Avrupa'nın ekonomik kalkınmasına yönelik Marshall Planı'nı hayata geçirmiştir. Truman ve Marshall'ın katkılarıyla gerçekleşen yardımlar sayesinde Türk Kara Kuvvetlerinin silah ve

teçhizat, eğitim ve öğretim, teşkilat ve doktrin yapısında önemli değişimler yaşanmıştır.

Türkiye, SSCB'nin muhtemel saldırılarına karşı koyabilmek, güvenliğini korumak, askerî ve ekonomik yönden yardım almak amacıyla 18 Şubat 1952 tarihinde NATO'ya katılmıştır. Türkiye'nin NATO topluluğuna girmesi, 1950-1960 yılları arası dönemde Kara Kuvvetlerinin değişim yaşamasına etki eden en önemli gelişme olmuş, böylece dönüşüm süreci hızlanmıştır. NATO üyesi olunmasından sonra, her bir sınıf NATO standartlarına göre modernize edilmiştir.

Bu dönemde silah ve teçhizat alanında; Türk Silahlı Kuvvetlerinin sadece önleyici bir savunma ordusu olarak kalmaması ve taarruz kabiliyetine de sahip olması için millî savunma bütçesi artırılmış ve silah ve teçhizat alımı hızlandırılmıştır. 1954 yılından itibaren Türk Kara Kuvvetlerine verilen son teknoloji silahlar arasında M-47 tankları, Nike Hava Savunma Sistemi ve Honest John orta menzilli karadan karaya füzeler ön plana çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra birlik envanterlerine güvenli telli ve telsiz muhabere sistemleri dâhil edilmiştir. İstihkam, Muhabere ve Levazım sınıflarında ilerlemeler kaydedilmiştir. Birliklerin tamamına bölükten itibaren yakından ateş desteği imkânı getirilmiştir. Piyade birlikleri motorize hale getirilmiştir. Piyadenin silahları standartlaştırılarak, birliklere modern makineli tüfekler verilmiştir. Piyade bölüklerine silah takımları kurulmuş, bölüklere 81 mm.lik, takımlara 60 mm.lik havanların tahsisi gerçekleştirilmiştir. Roketatarlar, havanlar ve toplar tedarik edilerek tanksavarların desteği ile zırhlı birlikler güçlendirilmiştir.

Birçok alanda yaşanan bu değişim neticesinde Kara Kuvvetlerinin modernize edilerek güçlenmesi sağlanmış ve NATO standartlarına ulaşılmıştır. Kara Kuvvetlerinin çağdaş bir ordu seviyesine çıkması için motorizeleşmeye de özellikle önem verilmiştir. Bu süreçte Kara Kuvvetleri envanterine farklı modellere ve tonaja sahip, ihtiyacı tamamen karşılayabilen çok sayıda motorlu araç girmiştir. Aynı zamanda ordu donatım malzemeleri temin edilmiş ve atlı birlikler azaltılmıştır.

Eğitim ve öğretim alanında; Amerikan askerî sistemine geçişte doktrin birliğini sağlamak amacıyla, Alman askerî sisteminde yetişmiş olan subaylar Türk Kara Kuvvetlerinin yeniden yapılandırılması programı kapsamında yurt içi ve yurt dışındaki (ABD ve Almanya) kurslara gönderilmiştir. Kara Harp Okulu ve Kara Harp Akademisinde verilen eğitim ve öğretim daha uzun süreli ve daha temel öğeleri içerirken kurslar ile kısa zamanda subayların yeni sisteme entegrasyonu sağlanmıştır. Ayrıca askerî personele muharebe istihbaratı, amfibik harekât, nükleer-biyolojik-kimyasal harp uygulamaları, müşterek harekât ve gayrinizami harp gibi konularda temel ve ihtisas eğitimleri verilmiştir. Astsubay sınıfının nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesine önem verilmiştir. Kara Harp Okulu müfredatı Amerikan askerî okullarında okutulan dersler örnek alınarak düzenlenmiştir.

Tatbiki eğitim kapsamında; Amerikan Sahra Eğitim Ekipleri 1951 yılından itibaren kıtalara gönderilmiş, Türk subayları Sahra Eğitim Ekipleri sayesinde modern silah ve teçhizat hakkında değerli bilgiler öğrenmişlerdir. Acemi askerlere yönelik eğitimin muharip askerî birliklerin yerine müstakil talimghâhlarda yapılmasına karar verilmiş, bu uygulama

sayesinde eğitilen acemi asker sayısında önemli derecede artış sağlanmıştır. Ardından eğitim tümenleri artırılmış ve neticesinde 1956 yılında Afyon'da Eğitim Kolordu Komutanlığı kurularak Kara Kuvvetlerinin acemi asker eğitimi sorumluluğunu üstlenmiştir. Belirtilen eğitimler sayesinde 1956-1960 yılları arası dönemde Türk Kara Kuvvetlerinin tabur seviyesine kadar olan taktik seviyedeki birlikleri önemli derecede ilerleme kaydetmiş, subaylar ile eratin eğitim seviyesi yükselmiştir.

Bu dönemde 1882 yılında kabul edilen Alman (Prusya) askerî doktrinini 1947 yılında bir anda terk ederek Amerikan askerî doktrinini benimsemek söz konusu iki düşünce sistematığının birbirlerinden farklı konulara önem vermeleri nedeniyle hiç de kolay olmamıştır. Doktrin reorganizasyonun fikri altyapısı askerî eğitim kurumlarında hazırlanabileceğinden Kara Harp Okulu, Kara Harp Akademisi ve Yedek Subay Okulu gibi askerî yapıların bünyesindeki taktik-akademik eğitimler üzerinde titizlikle durulmuştur.

Bu kapsamda, Amerikan askerî okullarında okutulan müfredat doğrultusunda Kara Harp Okulu müfredatında değişiklikler yapılmıştır. Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinin ardından Amerikan askerî doktrinine entegrasyon çabaları hızlandırılmıştır. Bu doğrultuda, Kara Harp Okulu'nda kabul edilen iki önemli faaliyet ise, derslerde aktif metodun uygulanması ve yaz aylarında tatbikî askerî eğitim için kamplara gidilmesi olmuştur. 1952-1953 eğitim-öğretim yılı itibarıyla açılan Doktrin Kursu, sonradan Amerikan askerî sistemine uygun şekilde ders vermesi planlanan çoğunlukla binbaşı-yarbay rütbesindeki subaylar için açılan genişletilmiş intibak kursları olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, doktrin birliğinin sağlanması için yavaş da olsa talimnamelerin ve talimatnamelerin tercümesine çalışılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- 1'inci Ordu Komutanlığı Tarihçesi. (2009). Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. Akad, M. T. (2011). *Modern savaşın temel kavramları*. Kitap Yayınevi.
- Akkaya, E. (2006). *Türk ordusu'ndaki stratejik ve doktriner değişiklikler (1923-1960)* (Yayın No. 191223) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aris, H. (2001). *Türk Kara Kuvvetleri Komutanlığı*. Mönch Türkiye Yayıncılık.
- Armaoğlu, F. (1991). *Belgelerle Türk Amerikan münasebetleri*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Armaoğlu, F. (2010). *20. yüzyıl siyasi tarihi*. Alkım Yayınevi.
- Armaoğlu, F. (2019). *20. yüzyıl siyasi tarihi, 1914-1995* (26. Baskı). Kronik Kitap.
- Atalan, S. (2012). Modern kara sistemleri. *Dünya askerî teknolojiler ansiklopedisi* (s. 278).
- Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri. (1982). Harita Genel Müdürlüğü Yayını.
- Aybars, E. (1990). *Türkiye Cumhuriyeti tarihi* (2. Baskı). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ayın Tarihi*. (1947, Eylül). No: 166. 122-127.
- Ayın Tarihi*. (1948, Ocak). No: 170. 91.
- Aydın, F. (1994). *Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan sonra asker alma kanunları (1839-1914)*. Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- Bengil, V. (1955, Şubat). Amerikan yardımı. *Siyasi İlimler Mecmuası*, XXIV (287), 196-400.
- Beşirli, M. (2004). II. Abdülhamid döneminde Osmanlı ordusunda Alman silahları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, I (16), 121-138.
- Cebecioğlu, G. (1998). 2. Dünya Savaşı ve Türk Silahlı Kuvvetleri. *Altıncı Askerî Tarih Semineri Bildirileri (20-22 Ekim 1997)* (322-380). Genelkurmay Yayınları.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/70.96.1.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/71.3.4.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/102.57.11.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/110.21.7.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/117.53.11.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/122.37.13.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.10.0.0/46.297.51.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.1.0.0/57.347.2.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/134.117.16.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.18.1.2/137.83.16.

- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.1.0.0/58.353.4.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyeti Arşivi. (BCA). 30.1.0.0/88.553.2.
- Cumhuriyet*. (1947, 22 Mayıs). Yardım Tasarısı. 1.
- Cumhuriyet*. (1948, 6 Ekim). 1.
- Cumhuriyet*. (1949, 10 Eylül). 1.
- Cumhuriyet*. (1995, 2 Kasım). 1.
- Cumhuriyet'in 100. Yılında Millî Savunma Bakanlığı*. (2023). Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Yayınları.
- Cumhuriyetin 50'inci Yıl Dönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri*. (1973). MSB Yayını.
- Cumhuriyetin 60'ıncı Yılında Türk Silahlı Kuvvetleri*. (1984). Genelkurmay Basımevi.
- Cumhuriyetin 70'inci Yıl Dönümünde Türk Silahlı Kuvvetleri (1923-1993)*. (1994). Genelkurmay Basımevi.
- Çelik, S. (2023, Haziran). Tarihsel süreç içerisinde Türkiye'de NATO şüpheliliği. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, XIII (25), 95-115.
- Çetin, S. (2014). *İkinci Dünya Savaşı'nda Türk ordusu: Aktif tarafsızlık siyaseti çerçevesinde askerî hazırlıklar* (Yayın No. 385669) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çifci, E. (2022). *Türk Kara Kuvvetleri teşkilat ve Doktrininde yabancı kaynaklı yeniden yapılandırma projeleri ve sonuçları (1880-1960)* (Yayın No. 738715) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Danişmend, İ. H. (1972). *İzahlı Osmanlı tarihi kronolojisi* (Cilt IV). Türkiye Yayınevi.
- Düstur*. (1959). 3. Tertip (Cilt XL), 93/ Başvekalet Devlet Matbaası.
- Engin, T. (2007). *Türk ordusunda zırhlı birlikler* (Yayın No. 214313) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Erendil, M. (1988). *Topçuluk tarihi*. Genelkurmay Başkanlığı Yayınları.
- Erendor, M. (2015). *Ötüken'den Ankara'ya Türk ordusu tarihi*. Bilgeoğuz Yayınları.
- Gökdemir, T. (2016). *Türk kara ordusunun lojistik tarihi* (1. Baskı). Orient Yayınları.
- Gülen, N. (2001). *Şanlı bahriye: Türk bahriyesinin iki yüz yıllık şanlı tarihçesi 1773-1973*. Kastaş Yayınları.
- Gürkan, İ. (1967). *Tank ve tankçılık 50 yaşında*. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayını.
- Güvenç, S. (2015). NATO'nun evrimi ve Türkiye'nin transatlantik güvenliğe katkıları. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, XII (45), 101-119.
- Hün, İ. (1952). *Osmanlı ordusunda Genelkurmayın ne suretle teşekkül ettiği ve geçirdiği safhalar*. Genelkurmay Başkanlığı İstanbul Basımevi.
- İlhan, M. (2015). 2. *Dünya Savaşı'nda ve dünya siyasetinde önemli bir kilometre taşı: Yalta Konferansı ve Türkiye'ye yansımaları*. Ofis Yayın Matbaacılık.
- İstihkâm sınıfının tarihçesi*. (2005). İstihkâm Okul ve Eğitim Merkez Komutanlığı Basımevi.
- Kanat, Ş., & Oğuş, Ş. (1996). *Türk Kara Kuvvetleri tarihi*. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayını.
- Kara Harp Okulu Tarihçesi*. (1973). Harp Okulu Basımevi.
- Karabekir, K. (2001). *Tarih boyunca Türk-Alman ilişkileri*. Emre Yayınları.

- Korkmaz, E. (2023). Truman Doktrini ve Marshall Planı'nın Türk askerî havacılığı boyutuyla değerlendirilmesi. *Bengi Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, (1), 1-34. <https://doi.org/10.58646/bengi.1201955>
- Kostak, E. (2016). *Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Cumhurbaşkanı olarak katıldığı askerî manevralar* (Yayın No. 432655) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kostak, E. (2022). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ABD'nin Türkiye'ye yönelik başlattığı askerî yardımlara Truman Doktrini ve Marshall Planı'nın etkisi. *Atatürk Dergisi*, XI (1), 9-23.
- Kostak, E. (2023). *Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin askerî teknoloji kaynakları (1946-1990)*. Paradigma Akademi Yayınları.
- McGhee, G. (1992). *ABD-Türkiye-NATO-Ortadoğu*. (B. Çorakçı, Çev.). Bilgi Yayınevi (1990).
- Milliyet*. (1950, 11 Eylül). 1.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 6.074.1.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.015.4.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.089.1.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.041.1.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.038.1-2.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.038.3.
- MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İkinci Dünya Harbi Kataloğu. (İDH). 2.038.4.
- Nadi, Nadir. (1947, 24 Mayıs). Hayırlı olsun. *Cumhuriyet*. I.
- Oğuz, O. (1966). *Marshall Planı (Konferans)*. Sulhi Garan Matbaası.
- Okumuş, E. (2002). II. Mahmut dönemi yenileşme çabaları. *Türkler ansiklopedisi* (Cilt XIV, s. 647-655). Yeni Türkiye Yayınları.
- Özkaya, A. S. (2019). *Türk askerî kültürü*. Kronik Kitap.
- Özlu, H. (2006). *II. Dünya Savaşı'ndan günümüze Türkiye'de savunma sanayi'nin gelişimi (1939-1990)* (Yayın No. 188611) [Doktora tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Paşa, M. M. (2003). *Balkan Savaşı, Üçüncü Kolordu'nun ve İkinci Doğu Ordusu'nun muharebeleri*. Güncel Yayıncılık.
- Resmî Gazete*. (1925, 25 Kasım). 228.
- Resmî Gazete*. (1936, 26 Mayıs). 3313.
- Resmî Gazete*. (1938, 28 Mayıs). 3919.
- Sever, A. (1997). *Soğuk Savaş kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu (1945-1958)*. Boyut Yayınları.
- Sönmezoğlu, F. (1996). *Soğuk Savaş döneminde Türk dış politikası (1945-1991)*. Der Yayınları.

- Taşkıran, C. (Haz.). (1998). *Cumhuriyetimizin 75. yılında Türk Silahlı Kuvvetleri*. Genelkurmay Başkanlığı Yayınları.
- TBMM Zabıt Ceridesi. (1934, 27 Mayıs).
- Tekeli, İ., & İlkin, S. (2013). *Dış siyaseti ve askerî stratejileriyle İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si* (Cilt I). İletişim Yayınları.
- Terzioğlu, S. A. (1965). *Türk ordusu*. Başnur Matbaası.
- Tören, T. (2007). *Yeniden yapılanan dünya ekonomisinde Marshall Planı ve Türkiye uygulaması*. Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Tutsak, S. (2014). Türk İstiklal Harbi'nde Alman silahları ve askerî mühimmatı. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (36), 229-260.
- Türk İstiklal Harbi I, Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*. (1962). Genelkurmay Başkanlığı Yayınları.
- Türk savaş tarihi. (2020). (3. ve 4. Kitap). Maviçatı Yayınları.
- Türkmen, Z. (2016). Sultan 2. Abdülhamit dönemi'nde Mekteb-i Harbiye-i Şahane. F. M. Emecen, A. Akyıldız, & E. S. Gürkan (Eds.), *IV. Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu (20-22 Mayıs 2016)* (931-954). İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Türkmen, Z. (Ed). (2023). *Cumhuriyetin 100. yılında Türk ordusu ve millî savunma*. Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Uçarol, R. (1998). İkinci Dünya Savaşı, Misak-ı Millî ve Türkiye'nin Savaşa Girmemek İçin Direnişi. Altıncı Askerî Tarih Semineri Bildirileri (20-22 Ekim 1997) (524-541). Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- Uslu, N. (2000). Türk-Amerikan ilişkileri. 21. Yüzyıl Yayınları.
- Ülman, H. (1961). Türk-Amerikan diplomatik münasebetleri: 1939-1947. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası.
- Vatan*. (1947, 6 Haziran). 1.
- Yeni Sabah*. (1949, 7 Eylül). 1.
- Yetkin, Ç. (2003). Karşı devrim 1945-1950. Otopsi Yayınevi.
- Yılmaz, V. (1993). 1'inci Dünya Harbi'nde Türk-Alman ittifakı ve askeri yardımlar. Kastaş Yayınları.
- Yüksel, A. (2022). Türk Dış Politikasındaki Gelişmelerin Türk Ordusunun Donatım ve Organizasyonuna Etkileri (1936-1945) (Yayın No. 751661) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Zürcher, E. J. (2015). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi (31. Baskı). (Y. Saner, Çev.). İletişim Yayınları. (1993).

Extended Summary

Developments in the Turkish Land Forces During the Republican Period (1923-1960)

During the Republic period, resources were allocated from the budget to the Land Forces in line with the medium and long-term supply plans that came into force in the 1920s and 1930s. Thus the weapons, vehicles and materials used by the Land Forces were renewed in accordance with the needs of the period and the power of the army was increased. In order to strengthen the Land Forces against the possibility of war in the late 1930s, additional funds were allocated to the Ministry of National Defense from the 1938 and 1939 fiscal year budgets.

Before the Second World War, Türkiye tried to compensate for the deficiencies of its army with its national resources and the aid it received from England and France. The strength of the troops, which had in their inventory weapons and materials taken out of service by the Allies, could not be increased to the desired level. Since training was limited due to compulsory military service, it was very difficult to use modern weapons.

While the war was continuing, various types and quantities of weapons and ammunition were provided to the Land Forces in line with the agreement signed between Turkey and Germany. The majority of these weapons consisted of tanks, anti-tank guns, heavy machine guns and ammunition delivered until 1944. Additionally, as a result of the Adana negotiations, self-propelled artillery was procured from England for the needs of armored divisions and brigades. These weapons and ammunition provided strengthened the Land Forces. The land army, which consisted of cavalry and towed units during the war, was transformed into modern motorized units and tank divisions towards the end of the war, and modern units incorporating anti-tank weapons were established.

After the war, during the Cold War period, there were military, economic, political and social changes in the world and in Turkey. The Turkish Armed Forces was also involved in this change and transformation process and the army was renewed and strengthened in every field.

The modernization, change and transformation experienced in the Turkish army has accelerated with the development of relations between Türkiye and the USA. The USA first implemented the Truman Doctrine and then the Marshall Plan for the economic development of Europe. Thanks to the aid provided by Truman and Marshall, significant changes took place in the weapons and equipment, training and education, organization and doctrine structure of the Turkish Land Forces.

Turkey joined NATO on February 18, 1952, in order to resist possible attacks by the USSR, to protect its security and to receive military and economic assistance. Turkey's entry into the NATO community was the most important development that affected the change in the Land Forces in the period between 1950 and 1960. Thus the transformation process in the Land Forces was accelerated. After becoming a member of NATO, each class was modernized with new weapons and equipment in accordance with NATO standards.

In this period, in the field of weapons and equipment, In order for the Turkish Armed Forces not only to remain a preventive defense army but also to have an offensive capability, the national defense budget has been increased and the purchase of weapons and equipment has been accelerated. Among the state of the art weapons supplied to the Turkish Land Forces since 1954, M-47 tanks, Nike Air Defense System and Honest John medium-range surface-to-surface missiles stand out.

In addition, secure wired and radio communication systems have been included in the unit's inventory. Progress has been made in the Fortification, Communications and Supply classes. A close fire support opportunity was provided to all units starting from the company level. Infantry units have been motorized. The weapons of the infantry were standardized and the troops were given modern machine guns. Weapon teams were established in the infantry companies, and 81 mm mortars were allocated to the companies and 60 mm mortars to the teams. Armored units were strengthened with the support of anti tank guns by procuring rocket launchers, mortars and cannons.

As a result of this change in many areas, the Land Forces were modernized and strengthened and NATO standards were reached. Particular importance was also given to motorization in order to raise the Land Forces to the level of a modern army. In this process, many motor vehicles of different models and tonnage that can fully meet the needs have entered the Land Forces inventory. At the same time, army equipment was provided and the cavalry troops were reduced.

In the field of education and training, in order to ensure doctrinal unity in the transition to the American military system, officers trained in the German military system were sent to courses at home and abroad (USA and Germany) within the scope of the restructuring program of the Turkish Land Forces. While the education and training provided at the Military Academy and the Military Academy included longer-term and more basic elements, the integration of officers into the new system was achieved in a short time with the courses. In addition, basic and specialized training was given to military personnel on subjects such as combat intelligence, amphibious operations, nuclear-biological-chemical warfare applications, joint operations and unconventional warfare. Importance was given to the development of the petty officer class in terms of quality and quantity. The Military Academy curriculum is modeled after the courses taught in American military schools.

Within the scope of practical training; American Field Training Teams have been sent to the continents since 1951 and Turkish officers have learned valuable information about modern weapons and equipment thanks to the Field Training Teams. It was decided that the training of recruits would be carried out in independent training centers instead of combat military units, and thanks to this practice, a significant increase was achieved in the number of recruits trained. Subsequently, the number of training divisions was increased, and as a result, the Training Corps Command was established in Afyon in 1956 and took on the responsibility of training recruits of the Land Forces. Thanks to the mentioned training, the tactical level units of the Turkish Land Forces, up to the battalion level, made significant progress in the period between 1956 and 1960 and the education level of officers and soldiers increased.

During this period, suddenly abandoning the German (Prussian) military doctrine, which was adopted in 1882 and adopting the American military doctrine in 1947 was not at all easy, as the two thought systems in question gave importance to different issues. Since the intellectual infrastructure of doctrinal reorganization can be prepared in military education institutions, meticulous attention has been paid to tactical academic training within military structures such as the Military Academy, the Military Academy, and the Reserve Officer School.

In this context, changes were made in the Military Academy curriculum in line with the curriculum taught in American military schools. Following Turkey's membership in NATO, efforts to integrate it into American military doctrine were accelerated. In this regard, two important activities accepted at the Military Academy were the application of the active method in classes and going to camps for practical military training in the summer months. The Doctrine Course, which was opened as of the 1952-1953 Academic Year, was defined as the extended orientation courses opened for mostly major-lieutenant colonel rank officers who were later planned to teach in accordance with the American military system. In addition, efforts were made to translate manuals and instructions, albeit slowly, to ensure doctrinal unity.